

Poezia universului mărunt

G. Călinescu

Atunci când coboară în universul mărunt ori familiar, Tudor Arghezi păstrează unghiul de vedere cosmic. Gângania care cade în călimară (*Îndoiala – Cetatea literară*) este un mit picat într-o mare neagră dintr-un empireu de garoafe: „*O zburătoare mică a făcut popas /La cărturarul nostru, pe compas, /pornită-ncoa din cine știe /Care stihie de hârtie. /Îndrăgostită de cristale /Și pogorând pe masă în spirale, /Gângania, de patru ori la fund /Și-a tăvălit mitul rotund. /De patru ori, cu aripa murdară, /Fu scoasă teafără din călimară /Și cărturarul dacă nu veghea, /Ar fi murit în ceașca de cafea*”.

Cristalul (*Inscripție pe pahar*) apare ca simbol al nucleizării formei prime în haos și al perpetuării Creației: „*Cristal rotund, pe urmă de velur, /Cu inima de-a pururea senină, /M-am născocit din ape de azur, /Am înghețat sub țurțuri de lumină. /Și nencetat, ca pietrele de rouă, /Par a renaște-n locu-mi tot virgin, /Cu-o licărire-n fundul meu mai nouă, /Pe cât mi-e încăputul de puțin*”.

Rufele, ceasul, bucătăria, uneltele de gospodărie sunt atinse de moartea unei bătrâne (*Poartă cernită*) în aspectele lor vitale, de duhuri casnice: „*Posomorât azi, câinele nu are/ Lapte, n-are de mâncare./ S-a întrerupt gospodăria/ Și s-au închis dulapul și bucătăria. //Piulița de aramă/ Lucește ca un astru solitar, /Și luna și-a făcut un far/ Din turla-nvăluită-n scamă*”.

Chiar când face imagini grațioase (*Creion*), tehnica nu e suprapunerea, ci deschiderea spre neprevăzute perspective spre imensitate: „*Obrajii tăi mi-s dragi, /Cu ochii lor ca lacul, /În care se-oglinesc /Azurul și copacul. //Surâsul tău mi-i drag/ Căci e ca piatra-n fund, /Spre care-noată albi/ Pești lungi cu ochi rotund.*”

În lumea mică a pensionatului de fete, Maica Scintilla repetă prin operația încuierilor și descuierilor, prin conducerea în șiruri a fetițelor, Paradisul cu mari porți și ordinea ideal-mecanică și corală a „cetelor sfinte”: „*Florile și fluturii au rămas într-un vis/ De stingere în aghezmele din Paradis./ Nimic nu mai lucește și cântă./ De dincolo de zarea sfântă./ Se-aude abia corul cetelor sfinte/ Cu peruci de aur și cu încălțăminte/ Ușoară, de catifea stelară*”.

Minusculizarea nu înlătură seraficul și paradisiacul. Bășica de săpun este o remarcabilă încercare de poezie parabolică în care animalele au fost înlocuite cu mărunta natură moartă iar sensul real este împins până la tema imitării Divinității. Contrastul violent îngăduie totuși poetului un adânc humor de idei generale: „*O să-ți povestesc din cer/ Zise umbrela din cuier./ - Eu aș avea ceva să spun/ Din azur, zise bășica de săpun.*”